

STUDIU DE SPECIALITATE
JOCUL – ACTIVITATE DOMINANTĂ LA VÂRSTA
PREȘCOLARĂ

Educatoare: ROTARU ANA-AURELIA
GRĂDINIȚA NR.2, STRUCTURA FILPEA,
LOC. SUBCETATE-MUREȘ, JUD. HARGHITA

Fiecare om descoperă încă din copilărie ce înseamnă a te juca. Jocul este ocupația preferată și cea mai intensă a copiilor. Adulții reneagă des și repede amintirile legate de această activitate. Ideea de „joc” ne arată, în sens pozitiv, că trebuie să îndrăznim, că trebuie să luptăm, că trebuie să ne lăsăm ademeniți de această activitate. „A te juca” este o confruntare plăcută cu tine însuși, cu ceilalți, cu diferite materiale și procese și cu mediul înconjurător. În societatea noastră modernă ideea de joc a decăzut. Limbajul curent preferă acele sensuri ale cuvântului care trimit la o conotație negativă: „Este doar un joc!”, „Înainte munca, după aceea urmează jocul!”, „Te joci cu mine?” ș.a.m.d. Principiul performanței, dobândirea prestigiului, comportamentul concurențial și răsplata materială sunt astăzi motivațiile principale pentru joc. Valențele legate de fantezie și creativitate sunt lăsate la urmă.

Jocul, prieten nelipsit al copilului reprezintă pentru perioada preșcolară principala activitate, fiind o formă de manifestare internațională, fără bariere geografice și religioase, o activitate care îi reunește pe copii și în același timp îi reprezintă.

În decursul jocului copilul acționează asupra obiectelor din jur, cunoaște realitatea, își satisface nevoia de mișcare, dobândește încredere în forțele proprii, își îmbogățește cunoștințele.

Manifestându-și dorința de a participa la viața și activitatea celor din jur, copilul își asumă rolul de adult, reproducând activitatea și raporturile lui cu ceilalți oameni. Jocul este în acest fel social prin natura lui. Însuși posibilitatea de a-și imagina realitatea, de a o reflecta, reprezintă pentru copil sensul jocului. Prin această activitate copilul își satisface nevoile prezente și se pregătește de viitor.

Jocul este activitatea de bază în grădiniță și cuprinde toate ariile de activitate, realizând procesul de învățare într-un mod atractiv, antrenant și ușor asimilabil de către copil¹.

Copilul se joacă de la intrarea în grădiniță până la micul dejun, în timpul activităților didactice de dimineață, apoi se joacă serios în cadrul activităților comune, apoi se distrează jucându-se în timpul activităților complementare și numai masa de prânz și somnul opresc temporar această activitate, ea urmând să își reia cursul după trezirea copiilor și până la plecarea lor acasă, unde bineînțeles, această activitate continuă.

Teorii de joc:

De-alungul timpului au fost enunțate unele teorii privind originile și formele de manifestare a jocurilor. Astfel s-a urmărit stabilirea unor puncte comune de definire a termenului de „joc” și a conținutului lui (v. KRAUS 1999/2000, pag. . Exemple ar fi următoarele:

- **Teoria eliberării de energie** - Noi, oamenii, avem la îndemâna determinării vieții mult prea multă energie. Prin joc noi eliberăm acest surplus de energie și putere.
- **Teoria instinctului de joc** - Oamenii posedă, asemenea animalelor, anumite capacități moștenite, care în mare parte sunt acoperite și deviate prin educație. În unele activități ale adulților, acest instinct se manifestă ca poftă de joc.
- **Teoria curăției (Catarsis)** - Noi, oamenii, suntem conduși de instincte inițial agresive și neadaptabile vieții în comunitate. Jocul reprezintă o posibilitate de a se debarasa pe cale pașnică de aceste impulsuri.
- **Teoria exercițiului** - Noi, oamenii, interpretăm jocul ca o creație înțeleaptă a naturii, pentru ca noi să avem astfel un spațiu și un timp corespunzător acomodării la diferite situații.
- **Teoria recreării** - Noi, oamenii, alungăm stările de moleșală și plictiseală și alimentăm energie prin joc.

¹ Beverly R. Cullen, Puterea jocului, *Revista învățământului preșcolar*, nr. 1 – 2/ 1992, p. 32.

- **Teoria satisfacerii aparente** - În joc noi putem schimba și reflecta realitatea după dorințele noastre. Cu acest prilej noi dezvoltăm puteri nebănuite.
- **Teoria expansiunii Eu-lui propriu** - Prin joc, noi învățăm și prelucrăm activități necesare în decursul vieții noastre viitoare.
- **Teoria dezvoltării creativității** - Bazele atitudinii de joc sunt fantezia și capacitatea de organizare și modelare.

Prin caracterul, conținutul și structura lor, jocurile sunt foarte numeroase și variate. Ținând seama de sarcinile educației preșcolare și de influența formativă a jocului asupra copilului, pedagogia preșcolară clasifică jocurile în: *jocuri de creație, jocuri de construcție, jocuri didactice, jocuri logice, jocuri de mișcare, jocuri distractive.*

Jocul de creație este cea mai răspândită și îndrăgită activitate, prin el copiii prelucrează și transpun pe plan imaginar impresiile pe care le au despre realitatea înconjurătoare, jocul reflectând raportul dintre copil și mediul social. Copilul intrat în grădiniță trece din familie în contact direct cu ceilalți copii, într-o activitate organizată de observare a mediului social în care sunt prezentate aspectele practice ale vieții adulților, precum și relațiile dintre ei. Copiii crează astfel jocuri ca: *De-a mama, De-a doctorul, De-a magazinul, etc.*

Jocul de construcție reproduce cu mijloace scopuri lucide unele construcții sau obiecte din mediul înconjurător. Copiii, găsim la grădiniță un bogat material de construcție, învață să realizeze treptat diferite modele, fie din imaginație, fie după o temă dată. Astfel, ei construiesc diferite mașini, roboți, avioane. Materialul folosit este divers: cuburi, rotodiscuri, leggo, materiale plastice și din natură.

Jocul didactic are un caracter mult mai pronunțat decât celelalte jocuri și se utilizează în grădiniță în scopul îmbogățirii și aprofundării experienței cognitive a copiilor, precum și în vederea dezvoltării proceselor psihice de reflectare directă și nemijlocită a realității. Jocurile didactice se practică atât în cadrul activităților comune, cât și în afara lor, ele fiind niște activități accesibile și atractive copiilor prin intermediul cărora se realizează majoritatea sarcinilor instructiv educative în grădiniță.

Conținutul jocului este dat de cunoștințele copiilor despre plante, animale, obiecte, anotimpuri, activitatea oamenilor, referiri la reprezentări matematice.

Sarcina didactică apare ca o problemă de gândire și dă sensul jocului și atracția copilului spre el. De aceea sarcina didactică nu trebuie să fie prea grea pentru a demoraliza copiii, dar nici prea ușoară pentru a-i plictisi.

Regulile jocului arată copiilor cum să se joace, cum să rezolve sarcina didactică și sunt condiționate de conținutul fiecărui joc.

Elementele de joc, o altă componentă a jocului didactic fac ca rezolvarea sarcinii didactice să fie plăcută și atractivă pentru copii. Ele constă în: momente de așteptare, surprize, ghicire, mișcare, întrecere, galerie, aplauze.

Jocul didactic are o mulțime de valențe formative. Prin intermediul lui se activează vocabularul și limbajul copiilor, se corectează deficiențele de exprimare, se formează deprinderea de exprimare corectă, coerentă, în propoziții logice.

Cea mai mare pondere în cadrul lor o au metodele de învățare prin acțiune efectivă.

Raportul dintre principiile învățământului și metodologia didactică, dinamica acestor categorii pedagogice, atât în plan teoretic, cât și practic sunt condiționate de înțelegerea caracterului interactiv predării și învățării².

Având în vedere aceste principii, jocurile didactice se planifică în ordine cronologică, în așa fel ca fiecare predare să fie urmată de un joc de fixare și apoi consolidare a cunoștințelor predate.

Pentru dezvoltarea auzului fonematic se pot desfășura jocuri ca: *Deschide urechea bine, Al cui glas este*, etc.

Prin jocuri ca: *Găsește cuvântul potrivit* se urmărește activizarea vocabularului, spontaneitatea gândirii prin realizarea unor exerciții verbale.

Jocurile didactice pentru cunoașterea mediului au ca scop consolidarea și verificare cunoștințelor copiilor în urma observărilor, a lecturilor după imagini, a plimbărilor și vizitelor (*La piață, Când se întâmplă, Cu ce călătorim*).

Jocul didactic matematic constituie și el un mijloc atractiv de realizare a sarcinilor numărului și socotitului (*Completează ce lipsește, Cine așează mai bine* etc.)

Jocul logic ca modalitate de educare și instruire intelectuală a preșcolarului realizează o îmbinare optimă între obiectivele urmărite, conținutul activității și

² ***, Jocul didactic și educarea limbajului, *Revista învățământului preșcolar*, nr 3 -4/1996, p. 16.

particularitățile psihice ale vârstei preșcolare prin transpunerea sarcinilor de învățare în joc³.

Prin jocurile logice se urmărește dezvoltarea gândirii cu operațiile, efectuarea în practica jocului a unor operații matematice specifice. Se desfășoară cu ajutorul Trusei Dienes, materialul fiind astfel conceput, încât conduce copiii către o înțelegere intuitivă și concretă a matematicii (*Așează-mă la căsuța mea, Ghicește cine sunt etc.*)

Jocul de mișcare - interesul copiilor pentru mișcare, în general, este foarte mare la această vârstă, dorința lor are la bază dorințe de ordin fiziologic. Ele au ca și scop, pe lângă călirea organismului și întărirea sănătății, dezvoltarea armonioasă a tuturor grupelor musculare, prevenirea localizării unor atitudini vicioase, creșterea capacității intelectuale, crearea unei bune dispoziții.

Jocurile cu caracter sportiv au dinainte stabilite regulile și momentele competitive. Regulile precizează mișcările și acțiunile necesare în joc (*Șoarecele și pisica, Rațele și vânătoru, Trenul etc.*)

Jocurile distractive sunt tratate de obicei ca jocuri de mișcare. Această încadrare este unilaterală deoarece latura principală a acestor jocuri nu o constituie executarea unor mișcări, ea realizându-se prin posibilitatea minții și prin spiritul de observație. Se caracterizează prin faptul că este un joc cu temă și reguli stabilite anterior în majoritatea cazurilor, specificul lui fiind că atât mișcările, cât și cunoștințele copilului reprezintă un mijloc prin care se realizează amuzamentul (*Zboară, zboară, Baba – Oarba etc.*)

Omul prin natura sa nu este îndreptat cu totul înspre satisfacerea materială, ci el încearcă, din copilărie încă, să-și construiască situații pline de suspans, prin care să cunoască ceva nou, să se pregătească pentru viața cea de toate zilele într-un mod cât mai creativ, reușind astfel să-și urmărească și să-și împlinească țelurile propuse în viață. Prin joc sunt încercate și exersate moduri de comportament în viață, sunt testate reacții la diferite situații și sunt formate atitudini. Copiii nu pot menține suspansul pentru un timp mai îndelungat, de aceea ei pot repeta situațiile de joc la infinit, până ce au învățat ceva din acestea. Astfel jocul devine o metodă importantă de învățare și memorare. În dezvoltarea fizică și psihică a copiilor jocul ocupă un loc de frunte,

³ Silvia Dima, Jocuri logico-matematiche, *Revista învățământului preșcolar*, București, 2000, p. 7.

fiecare formă de joc fiind un act de învățare. Jocul este o metodă, care are un mare potențial de formare și dezvoltare a *personalității complete (corp – rațiune – suflet)*.

BIBLIOGRAFIE:

1. Barbu, H., Popescu E., Șerban, F., *Activități de joc recreativ și recreativ – distractiv*, EDP, București, 1993.
2. Băjenaru, L., Contribuția exercițiului – joc la dezvoltarea limbajului, *Revista învățământului preșcolar*, 1996.
3. Chateau, J., *Copilul și jocul*, EDP, București, 1970.
4. Schulman, Kolombus, *Didactica preșcolară*, Editura V & Integral, București, 1998.
5. ***, *Revista învățământului preșcolar*, nr. 3, București, 1998.
6. ***, *Revista învățământului preșcolar*, nr. 1 -2, București 2000.